O‘zbekiston faylasuflar jamiyati nashriyoti, 2021.

RAQAMLI VOSITALAR ORQALI O‘QUVCHILARDA INTERAKTIV MULOQOT VA LIDERLIK KO‘NIKMALARINI RIVOJLANTIRISH

Nazarova O.T., GDPI dotsenti
Jo‘raqulova S.A.,GDPI magistranti
Email: joraqulovasaida@gmail.com

Annotatsiya: mazkur maqolada raqamli vositalar yordamida o‘quvchilarda interaktiv muloqot va liderlik ko‘nikmalarini rivojlantirishning pedagogik va psixologik asoslari tahlil qilingan. Raqamli pedagogika va ijodiy fikrlash o‘rtasidagi bog‘liqlik, o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv salohiyatini oshirish, ta’lim jarayonida interaktiv texnologiyalarni qo‘llashning samarali usullari yoritilgan

Kalit so‘zlar: raqamli vositalar, interaktiv muloqot, liderlik ko‘nikmalari, raqamli pedagogika, innovatsion texnologiyalar, ijodiy fikrlash, metakognitiv salohiyat, o‘quvchilarni rivojlantirish.

Аннотация: в данной статье анализируются педагогические и психологические основы развития у учащихся интерактивного общения и лидерских навыков с помощью цифровых инструментов. Рассматривается связь между цифровой педагогикой и креативным мышлением, повышение когнитивных и метакогнитивных способностей учащихся, а также эффективные методы применения интерактивных технологий в образовательном процессе.

Ключевые слова: цифровые инструменты, интерактивное общение, лидерские навыки, цифровая педагогика, инновационные технологии, креативное мышление, метакогнитивные способности, развитие учащихся.

Abstract: this article analyzes the pedagogical and psychological foundations for developing interactive communication and leadership skills in students using digital tools. The connection between digital pedagogy and creative thinking is explored, along with ways to enhance students’ cognitive and metacognitive abilities. It also discusses effective methods for applying interactive technologies in the educational process.

Key words: digital tools, interactive communication, leadership skills, digital pedagogy, innovative technologies, creative thinking, metacognitive abilities, student development.

Zamonaviy ta’limda raqamli texnologiyalar ta’lim jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqmoqda. Ma’lumotlarning tezkor uzatilishi, masofaviy ta’limning kengayishi, onlayn hamkorlik imkoniyatlarining ortishi bugungi ta’limning ajralmas qismiga aylangan.[1] Ma’lumotlar va bilimlarning tezkor uzatilishi, masofaviy ta’limning rivojlanishi, o‘quvchilarning onlayn hamkorligi va o‘zaro fikr almashish imkoniyatlari ta’limning asosiy komponentlariga aylangan. Raqamli vositalar nafaqat o‘quvchilarni yangi texnologiyalarga qiziqtiradi, balki ularning ijodiy fikrlash, liderlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda ham o‘z rolini o‘ynaydi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar yordamida o‘quvchilarning kognitiv va metakognitiv salohiyatini oshirishda imkoniyatlar yaratiladi, bu esa o‘quv jarayonining samaradorligini ta’minlaydi.

Raqamli pedagogika ta’limda o‘quvchilarning faolligini oshirishga, ularni o‘z fikrlarini erkin ifodalashga, shuningdek, o‘zaro muloqotga jalb etishga xizmat qiladi. Interaktiv yondashuvlar — bu o‘qituvchi va o‘quvchilar o‘rtasidagi faol o‘zaro

aloqani o‘rnatish, o‘quvchilarning o‘zlarini ifodalash imkoniyatlarini yaratishning samarali usulidir.[2]

Masalan, Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom kabi platformalar ta’lim jarayonida o‘quvchilar o‘rtasida tezkor muloqot va hamkorlikni ta’minlaydi.[3] Bu vositalar yordamida o‘quvchilar nafaqat darsdagi savollarga javob berish, balki o‘z fikrlarini keng jamoatchilik bilan baham ko‘rish, o‘zaro fikr almashish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Interaktiv yondashuv yordamida o‘quvchilar o‘z bilimlarini nafaqat to‘plab, balki yangi ma’lumotlar bilan to‘ldirishni o‘rganadilar. Misol uchun, Padlet yoki Jamboard kabi vositalar o‘quvchilarning o‘zaro fikr almashishini, bir-birlarini tahlil qilish va baholashlarini rag‘batlantiradi.[4] Shu bilan birga, o‘quvchilarning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi, chunki ular har bir topshiriqqa o‘z yondashuvini topishga majbur bo‘ladi.

Liderlik ko‘nikmalarini rivojlantirishda guruhli ishlash metodlari muhim o‘rin tutadi. Raqamli vositalar orqali o‘quvchilar o‘zlarining tashabbuskorligini, mas’uliyatni o‘z zimmasiga olishini va o‘zaro hamkorlikda ishlash qobiliyatlarini namoyon etishadi. Masalan, Google Docs yordamida guruh bo‘lib ishlash, Trello orqali loyiha boshqarish, Kahootda o‘yin orqali o‘quvchilar o‘zaro raqobat qilish va hamkorlik qilish imkoniyatiga ega bo‘ladi.[5]

Loyiha asosidagi ta’lim (PBL) orqali o‘quvchilar nafaqat bilimlarni o‘zlashtiradi, balki o‘zlarining tashabbuskorlik, liderlik va hamkorlik ko‘nikmalarini ham rivojlantiradilar. Loyiha boshqaruvida o‘quvchilar guruhni boshqarish, resurslarni taqsimlash, vazifalarni bajarish va yakuniy natijaga erishishda yetakchi rolini o‘z zimmasiga olishadi.

Ijodiy fikrlash va liderlik ko‘nikmalarining rivojlanishi bir-biri bilan chambarchas bog‘liqdir. Ijodiy fikrlash — bu yangi va original g‘oyalar yaratish, mavjud muammolarga innovatsion yechimlar topish, yangi imkoniyatlarni qidirish jarayonidir.[6] Liderlik esa o‘z g‘oyalarini boshqalarga etkazish, guruhni ilhomlantirish va motivatsiya qilish, jamoa ishini boshqarish qobiliyatidir.

Raqamli vositalar yordamida o‘quvchilar yangi g‘oyalarni ishlab chiqishda, o‘zgaruvchan sharoitlarda fikr yuritishda va boshqalarni ilhomlantirishda samarali natijalar ko‘rsatmoqda. Misol uchun, Padlet va Trello platformalaridagi guruh ishlari o‘quvchilarda ijodiy fikrlashni va tashabbuskorlikni rag‘batlantiradi. Shu bilan birga, Google Classroom yoki Moodle kabi ta’lim platformalaridagi onlayn muhokamalar o‘quvchilarni o‘z g‘oyalarini erkin ifodalashga va ularni boshqalar bilan baham ko‘rishga o‘rgatadi.

Metakognitiv salohiyat — bu o‘quvchining o‘z o‘rganish jarayonini tahlil qilish, uning samaradorligini baholash va kerakli o‘zgarishlarni kiritish qobiliyatidir.[7] Raqamli vositalar o‘quvchilarga o‘z o‘rganish jarayonini kuzatish va tahlil qilish imkoniyatlarini beradi. Masalan, Quizlet yoki Kahoot kabi platformalarda o‘quvchilar o‘z bilimlarini sinovdan o‘tkazish, o‘z natijalarini tahlil qilish va kerakli o‘zgarishlarni amalga oshirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.[8] Bu o‘z navbatida, ularning metakognitiv salohiyatini rivojlantiradi.

Raqamli vositalar yordamida o‘quvchilarda interaktiv muloqot va liderlik ko‘nikmalarini rivojlantirish nafaqat ta’lim samaradorligini oshiradi, balki

o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Innovatsion texnologiyalarni qo‘llash, ta’lim jarayonida ijodiy fikrlashni va liderlik ko‘nikmalarini rivojlantirishga imkon yaratadi. Shuningdek, raqamli vositalar o‘quvchilarga kognitiv va metakognitiv salohiyatni oshirish, o‘z bilimlarini tahlil qilish va baholash imkoniyatini taqdim etadi. Bu esa o‘z navbatida, zamonaviy jamiyatda muvaffaqiyatli va ijtimoiy faol shaxsni shakllantirishga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hasanov B. *Raqamli ta’lim texnologiyalari*. – Toshkent: “O‘zbekiston”, 2022. – 45-bet.

2. Karimova D. *Ta’limda raqamli innovatsiyalar*. – Toshkent: “Fan va texnologiya”, 2023. – 112-bet.

3. Abdullayeva M. *Onlayn ta’lim vositalari va ularning samaradorligi*. – Samarqand: “Ilm Ziyo”, 2021. – 78-bet.

4. Xolmatov A. *Ta’limda interaktiv metodlar*. – Buxoro: “Buxoro nashriyoti”, 2020. – 59-bet.